

Vzdelávacia oblasť	Umenie a kultúra
Názov predmetu	Výtvarná výchova
Ročník	štvrtý
Škola	ZŠ Dunajská Lužná
Názov ŠkVP	
Kód a názov ŠVP	ISCED 1
Stupeň vzdelania	základné
Dĺžka štúdia	4 roky
Forma štúdia	denná

PREDMET : VÝTVARNÁ VÝCHOVA

4.ročník: Časová dotácia: 2 hodiny týždenne / 66 hodín ročne

CHARAKTERISTIKA PREDMETU:

Výtvarná výchova (ďalej VV) v primárnom vzdelávaní, je predmet, ktorý prostredníctvom autentických skúsenosti získaných výtvarnou činnosťou – intenzívnych zážitkov dobrodružstva tvorby a seba vyjadrovania – rozvíja osobnosť žiaka v úplnosti jej cítenia, vnímania, intuície, fantázie i analytického myslenia – vedomých i nevedomých duševných aktivít. Týmto napĺňa VV svoje jedinečne poslanie v celom edukačnom procese. Výtvarné aktivity predstavujú širokú škálu činnosti, ktorú na jednej strane vymedzuje prirodzený detský záujem, duševný, citový rozvoj a rozvoj schopnosti vyjadrovať svoje predstavy – a na druhej strane bohatosť vyjadrovacích foriem (jazyka), ktorú ponúkajú rôzne druhy vizuálnych umení súčasnosti (zahŕňajúc intermedialnosť aj interdisciplinárnosť).

Predmet výtvarná výchova v sebe zahŕňa okrem tradičných a nových výtvarných disciplín aj ďalšie druhy vizuálnych umení ako: dizajn v jeho rôznych polohách (výrobkový, komunikačný, odevný, textilný, telový, vizuálnu reklamu), fotografiu, architektúru, elektronické médiá a multimédiá (video a film).

Na primárnom stupni výtvarná výchova plynulo nadväzuje na prirodzený záujem dieťaťa o výtvarné vyjadrovanie svojich predstáv, na bohatosť detskej fantázie a obrazotvornosti, zvedavosť a príťažlivosť objavovania nových možností, pretože výtvarné činnosti predstavujú pre väčšinu detí hravú činnosť a priamy prostriedok materializácie vlastných predstáv. Edukačný proces VV, ako proces tvorivý, zvyšuje nárok na vedomú operatívnu s vyjadrovacími prostriedkami (používanie jazyka) v priebehu postupného dospievania žiaka: vedie žiaka od detskej spontánnosti k svojbytnému vyjadrovaniu – formuje vlastne spôsoby sebvýjadrovania (štýl) a vlastne postoje a hodnotiace názory. Edukačný proces pozostáva zo zložiek: vyjadrovacej a interpretačnej, výchovnej a vzdelávacej. Tieto zložky sa vo VV prelínajú, nemožno ich chápať izolovane. Uplatňujú sa tak, že jedna vyplýva z druhej. Výtvarné činnosti predstavujú zároveň poznávanie umenia a chápanie jeho zmyslu. Otvárajú tak žiakovi možnosti zaradiť sa do kultúrnej tradície na úrovni súčasného myslenia, možnosti jeho aktívneho začleňovania sa do kultúry.

Metodické východiská predmetu sú:

a) v zážitkoch procesov (formálnych, technických i myšlienkových) výtvarných a vizuálnych

umení. Sú založené na súčasnom stave poznania vizuálnej kultúry. Žiak spracováva symboly, ktoré vizuálne vyjadrujú jeho predstavy a fantazijne koncepty, alebo sa odvolávajú na javovú stránku sveta (realitu). Spracováva ich mentálne (konceptualizuje ich, predstavuje si možný spôsob ich vyjadrenia) i formálne (pokúša sa svoj koncept realizovať v materiáloch prostredníctvom nástrojov a technik). To kladie vyššie nároky na senzomotorické a afektívne ciele predmetu a tým dopĺňa predmety v ktorých prevažuje kognitívny cieľ. Výtvarná výchova ma aj potenciál integrovať niektoré poznatky a procesy iných predmetov, pretože vo vizuálnom vyjadrovaní možno nachádzať analógie nielen s vyjadrovacími prostriedkami iných umení (hudba, literatúra, dramaticko-pohybové umenie) ale aj s mnohými prírodnými javmi, fyzikálnymi a biologickými procesmi, matematickými postupmi a pod. Preto môže VV vytvárať veľmi prospešnú spoločnú platformu aj pre zdanlivo vzdialene predmety a posilňovať medzipredmetové vzťahy. Predmet vytvára tiež priestor pre synestetické vnímanie sveta, pre uplatnenie zmyslových modalít čuchu, hmatu a chuti, ktoré nie sú zahrnuté v tradičnom obsahu nášho vzdelávania.

b) v témach /námetoch zobrazovania, ktoré vnímame z hľadiska:

- osobnosti a veku žiaka,
- edukačných cieľov,
- kultúrno-spoločenskej reality.

Výtvarná výchova predstavuje z hľadiska obsahu vyučovania ako celku (kurikula) jedinečnú možnosť tematizovať základné antropologické koncepty:

- koncepty časopriestoru (čas, priestor, pohyb, mierka, hĺbka, výška, šírka ...),
- kultúrne arche typy vyjadrovania prírody (živly, prírodné polarities, procesy...),
- kategórie estetického prežívania (krása, škaredosť, neurčitost', drsnosť, jemnosť ...),
- kategórie uvedomovania si osobnej a kultúrnej identity (ja, iný, cudzinec, priateľ, postihnutý,...), kultúrne rozdielnosti vo vizuálnom vyjadrovaní sveta, vo vkuse a názoroch iných ľudí),
- kategórie efektivity (radosť, bolesť, smútok, náladu ...).

Na rozdiel od iných predmetov, ktoré sa zaoberajú niektorými z týchto tém (prírodoveda, čítanie, náboženská a etická výchova), VV angažuje osobnosť žiaka v inom zmysle: neučí sa o nich, ale vyjadruje ich, hľadá svoj spôsob ich vyjadrenia.

c) v reflexii diel výtvarného umenia, dizajnu, architektúry, filmu a videa. Porozumenie jazyka a vyjadrovacím prostriedkom vizuálnych umení vychováva zo žiaka gramotného vnímateľa a používateľa vizuálnej kultúry. To ho jednak pripravuje na plnohodnotný život v prostredí v ktorom vizuálne znaky a komunikácia hrajú dôležitú a stále rastúcu úlohu (vplyv dizajnu, architektúry, reklamy, vizuálnych médií a multimédií), jednak umožňuje jeho začleňovanie do našej kultúrnej tradície, v ktorej zobrazovanie predstavuje objavovanie nových pohľadov na svet.

CIELE PREDMETU:

Ciele výtvarnej výchovy na úrovni primárneho vzdelávania sú:

Kognitívne ciele

Poznávať jazyk vizuálnych médií. Učiť ho poznať používať jazykové prostriedky, základné kompozičné princípy, vybrané techniky a procesy vizuálnych médií. Rozumieť im a tak zvyšovať uvedomelosť reflexie vizuálnej kultúry. Poznávať a vedieť pomenovať pôsobenie (výraz) umeleckých diel, svoj zážitok z nich. Poznať vybrané typické diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce žánre a niektoré štýlové obdobia.

Senzomotorické ciele

Rozvíjať tvorivosť. Umožniť žiakovi rozvíjať a kultivovať vnímanie, predstavivosť a fantáziu, podporovať a podnecovať jeho nápaditosť a tvorivú sebarealizáciu, prekonávanie konvenčných schém a inovovanie naučených myšlienkových a zobrazovacích vzorcov. Prostredníctvom výtvarnej výchovy rozvíjať tvorivosť v jej základných, všeobecne uplatniteľných princípoch. Formovať a rozvíjať gramotnosť (zručnosti) žiaka v oblasti vyjadrovania sa výtvarnými prostriedkami prostredníctvom vybraných médií, nástrojov a techník.

Socioafektívne ciele

Formovať kultúrne a postoje. Vychovávať žiaka smerom k vytváraniu si primeraných kultúrnych postojov, názorov a hodnotových kritérií; cez zážitok aktívneho vyjadrovania a vnímania umeleckých diel uvádzať ho do poznávania hodnôt umenia a kultúry – vo vzťahu k tradícií, ale na úrovni aktuálneho vnímania problematiky vyjadrovania sveta umením.

Formovať celistvú osobnosť. Prístupovať k osobnosti žiaka v jej úplnosti – rozvíjať cítenie, vnímanie, intuíciu, fantáziu, analytické myslenie a poznávanie, a taktiež formovanie a aktívne používanie zručností – to všetko prostredníctvom činnostného a zážitkového vyučovania.

Osnovy VV okrem toho podporujú medzipredmetové väzby, interdisciplinárnosť vyučovania, pri zachovaní špecifik spôsobu poznávania sveta prostredníctvom výtvarnej výchovy. Zapájajú citovosť, afektivitu, expresivitu a obrazovú konceptualizáciu, ktoré sú vlastné výtvarnému vyjadrovaniu, do vzťahu aj s inými, prevažne kognitívnymi predmetmi.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE A ZRUČNOSTI

Vedomosti

- základné vedomosti o farbách, charakteroch tvarov, textúr, základných priestorových vzťahoch,
- vedomosti o vlastnostiach a možnostiach používania výtvarných nástrojov a materiálov (ceruzky, fixy, štetce, nožnice, pastózne a vodové farby, suché a voskové/olejové pastely, mäkké modelovacie hmoty, podkladové materiály, jednoduchšie úkony vo výtvarných programoch počítača ...),
- základné vedomosti o vybraných artefaktoch predhistorického umenia, umenia starovekých kultúr, antického umenia, základné vedomosti o vývoji a hlavných kultúrnych typoch písma,

- základné poznatky o princípoch impresionistickej, surrealistickej a akčnej maľby, paketáže, land artu a niektorých formách body artu vyplývajúce z výtvarnej skúsenosti – znalosť vybraných charakteristických diel týchto smerov,
- znalosť základných maliarskych a sochárskych žánrov: krajinomaľby, zátišia, portrétu, sochy, reliéfu,
- prvé vedomosti o vzniku filmu – o pohybe obrazu, akcii, filmovej postave,
- prvé vedomosti o architektonickom priestore a tvare,
- vedomosti o krajine svojho okolia, obci, regióne a ich vizuálnych a estetických kvalitách (typy, tvary, kolorit, usporiadanie, prírodniny, prírodné a kultúrne reálie, remeselné tradície).

Zručnosti a spôsobilosti

Formálne zručnosti

Vyjadrovacie zručnosti, ktoré predstavujú základy znalostí vyjadrovacích prostriedkov (jazyka) vizuálnych umení (gramotnosť v oblasti vizuálnej kultúry).

Žiak dokáže:

- tvoriť spontánne i cielene vedené stopy (faktúry) – cieľavedomé významové usmernenie gesta a akcie, za účelom výrazu (nezobrazujúceho, primárneho výrazu samotnej stopy alebo výrazu stopou zobrazeného motívu), realizovať rôzne typy stôp (rôzne druhy línií, škvŕn, odtlačkov, bodov, textúr) na ploche i v modelovacej hmote v závislosti od rôznych nástrojov, rôznych spôsobov ich použitia (prítlak, rýchlosť a smer pohybu, gesto, hravá aktivita a pod.) a rôznych materiálov (pastózna farba, tekutá farba, mäkký a tvrdý kresliaci materiál, rôzne druhy podkladu, rôzne modelovacie hmoty a pod.),
- vyjadriť plošný a priestorový tvar a obrys podľa fantázie, predstavy, i (voľne) podľa videnej skutočnosti – s nárokmi na približnú proporcionalitu, obsažnosť prvkov (detailov) a prevažne spontánny výraz; dokázať operovať s tvarmi (dopĺňať neúplné tvary, zmnožovať tvary kreslením voľnou rukou, kopírovaním, vytiahnutím podľa šablóny, hravo manipulovať s rozmnoženinou, priradovať príbuzné tvary, transformovať predmetný tvar na iný predmetný tvar, písmo na predmetný tvar, geometrický a organický tvar, skladať tvar z rozmanitých prvkov, konštruovať novotvar, narábať s pozitívom a negatívom tvaru - figúra a pozadie,
- vyjadriť lokálny farebný tón zobrazeného tvaru, predmetu vo vzťahu k videnej skutočnosti aj podľa predstavy a fantázie, zosvetlovať a stmavovať farebné tóny miešaním farebných hmôt, vytvárať farebné postupnosti, používať základné farebné kontrasty (kontrast svetlých a tmavých, doplnkových, teplých a studených farieb), materiálové kontrasty (tvrdý, mäkký materiál), kontrasty textúry povrchov (drsňá, hladká, vzorovaná ...),
- komponovať – vedome umiestňovať tvar (motív) v rôznych častiach plochy formátu,
- vyjadriť rytmus a pohyb prostriedkami kresby, maľby, grafiky, priestorového vytvárania (objekt, model),
- vyjadriť základnú vizuálnu symetriu a asymetriu,

- zvládnuť základné operácie s mierkou / veľkosťou zobrazených tvarov (vzťah väčšie – menšie, vedľa seba – za/pred sebou); vyjadriť priestor prostredníctvom mierky zobrazovaných prvkov,
- pokúšať sa o štylizáciu (vlastné poňatie zobrazenia motívu).

Technické zručnosti

- zvládnuť základné motorické úkony (narábanie) s rôznymi nástrojmi (ceruza, štetec, pero, fixy, uhlík, drievko, rydlo, nožnice, šablóna, špachtľa, valček a pod.),
- vytvárať stopy alebo tvary priamym telesným dotykcom (rukou, prstami,)
- kresliť prostredníctvom linky a jednoduchého šrafovania,
- zvládnuť technické základy usporiadania a miešania farieb na palete i na obraze; vyfarbovať tvar, plochu viacerými spôsobmi prostredníctvom štetcového rukopisu (napr. šrafúra, pointilizmus, roztieranie, zapúšťanie,)
- zvládnuť jednoduché konštrukčno - technické úkony s materiálmi (krčenie, zohýbanie, trhanie, strihanie, skladanie, vrstvenie a pod.), spájanie materiálov v koláži a v asambláži (vkladanie, lepenie, spínanie, viazanie, drôtovanie a pod.,)
- zvládnuť jednoduché techniky otláčania (frotáž, dekalk, monotypia, papierorez, sádrorez linorez a pod.),
- zvládnuť základy modelovania predmetných tvarov, otláčania do modelovacej hmoty a jednoduchého odlievania reliéfu do sadry,
- zvládnuť techniku skladania a spájania priestorových tvarov (architektúr) z modulov (skladačka, stavebnica) a improvizovaných materiálov,
- zvládnuť základné operácie na počítači: typograficko - textové, s kreslicami a maliarskymi nástrojmi (ceruza, guma, štetec, pečiatka, označenie výberu, základné filtre.)

Mentálne spôsobilosti

Rozvoj schopností a získavanie zručností v oblasti vnímania skutočnosti a prežívania zážitku, vyjadrovania fantázie, predstáv a nápadov (vlastných koncepcií), rozumového posudzovania, konvergentného a divergentného myslenia.

Žiak dokáže:

- primerane veku pomenovávať postupy a výsledky vlastnej výtvarnej činnosti – motorické akcie, gestá a procesy (trhanie, krčenie, skladanie, strihanie, rezanie, lepenie, spínanie, drôtovanie, viazanie, vkladanie, balenie ... rôzne druhy kreslenia čiary, maľovania plochy, modelovania tvaru, jednoduchej grafickej tlače ...); schopnosť opísať jednoduché technické postupy a znalosť ich výsledného výrazu,
- primerane veku voliť motívy na vyjadrenie zadaných (zvolených) námetov,
- interpretovať psychickú charakteristiku výrazu zobrazeného motívu (smutný, veselý, nahnevaný, sklamaný, dráždivý, ľahostajný a pod.),
- vedome používať významové kontrasty motívov (napr. interpretácia zlého a dobrého tvaru, figurácie a pod.),

- kategorizovať predmety podľa základných znakov (veľkosť, farebnosť, účel, tvarová podobnosť, príslušnosť k významovej množine a pod.),
- priraďovať, zmnožovať, preskupovať, spájať a rozpájať prvky na základe zvolených kritérií
- cieľavedome umiestňovať zobrazované prvky vo formáte za účelom vyjadrenia príbehu (myšlienky), radenie vo vývojovom rade (pohyb, komiks, ilustrácia, filmová rozkresba),
- analyticky-synteticky posudzovať rozdielnosti a príbuznosti farieb (tónov a odtieňov), tvarov, materiálov, mierky,
- vedome hľadať a pokúšať sa charakterizovať synestetické vzťahy (farba a tvar voči tónom hudby, chutiám, vôňam a pachom),
- hľadať tvarové a funkčné analógie medzi živými organizmami a architektúrou, dizajnom.

Postoje

- otvorenosť voči experimentovaniu s farbou, hmotou, tvarom, technikou, postupom, motívom a témou,
- otvorenosť voči hľadaniu analógií (tvarových, materiálových, výrazových), v nižších ročníkoch spontánne výtvarné riešenia,
- náklonnosť k uvedenému hľadanie vlastných riešení, odklon od vyjadrovacích schém – inovovanie grafických stereotypov na základe podnetov fantázie a (primerane veku) vlastného názoru (myslenia),
- tolerancia voči rôznym typom vyjadrovania, vkusu iných ľudí,
- aktívny prístup ku svojmu prostrediu, citlivá reflexia jeho hodnôt – jeho poznávanie a pretváranie.

Poznámky:

- Pri používaní IKT (tematický rad: Podnety elektronických médií) je vhodné triedu deliť na 2 skupiny.
- Pri niektorých edukačných témach je možné v rámci primárneho vzdelávania združiť vyučovanie výtvarnej výchovy do spoločných projektov s inými predmetmi.
- V rámci tematického učebného plánu môže učiteľ edukačné témy zaradiť do vyučovania v poradí ako a časovom rozpätí podľa vlastného uváženia.

Súhrn cieľov a obsahu vzdelávania z výtvarnej výchovy v 4. ročníku ZŠ vychádzajúc zo štátneho vzdelávacieho programu

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezová téma
1. Výtvarný jazyk /základné prvky výtvarného vyjadrovania (5 hodín)			
1.1. Bod /hravé činnosti s bodmi	kreslenie prostredníctvom bodov: línie a plochy sú vytvárané ako rady alebo textúry bodov; pomocou dierkovacieho strojčeka je možné pripraviť si rastre, ktoré	a) pochopenie rozmanitých možností vyjadrenia jedného základného prvku b) využitie výrazových možností bodu v kresbe	OSR ENV

	sa dajú použiť ako šablóny pri maľbe	c) základná charakteristika bodu, vzťahu bodu a línie, bodu a tvaru d) oboznámenie sa s nástrojmi a materiálmi zanechávajúcimi stopu e) pochopenie vzťahov základnej geometrie a tvarovej rozmanitosti predmetov f) konfrontácia prírodných a geometrických tvarov	
1.2. Šrafúra, tieň /budovanie tvaru a priestoru linkou, šrafovaním a tieňovaním, textúrami /predmetná kresba	žiaci kreslia vybraný námet, najprv linkou, potom rôzne časti rôzne šrafujú (šrafúry skúšajú na časti obrázku v „skúšobných poliach“ a až potom ich aplikujú v kresbe); dôraz je na smer ťahu kresliaceho prostriedku (rovnobežné, prekrížené, pod ostrým uhlom...), na prítlak, na hrúbku a hustotu čiar; možnosti šrafovania porovnávajú s možnosťami plynulého tieňovania (jemným vrstvením alebo roztieraním mäkkej ceruzy alebo uhlíka	a) budovanie tvaru modelovaním kresby b) precvičovanie základných kresliarskych zručností	OSR
1.3. Farba /farebné kontrasty: teplá -studená, tmavá -svetlá, doplnkové farby	kontrasty: teplých a studených farieb, doplnkových farieb, kontrast v svetlosti farieb; žiaci si vyskúšajú na riešení farebných plôch najprv prvé dva kontrasty s ktorými následne skombinujú kontrast v svetlosti farieb	a) opačne polarizované motívy napr. krajina na Sahare a severnom póle, to isté mesto v lete a v zime, horúca a studená pec b) návrh na látku, tapetu.	OSR ENV
2. Výtvarný jazyk/ kompozičné princípy a možnosti kompozície (5 hodín)			
2.1. materiálové a tvarové kontrasty a súzvuky / textúra povrchov	žiaci sa snažia vyjadriť kontrastnosť zobrazovaného prostredníctvom tvaru (prírodný-geometrický, tupý -ostrý, zahmlený- jasný...), povrchu (drsny -hladký, lesklý -matný, studený -teplý), materiálu (organický -anorganický, mäkký -tvrdý, vzácny -obyčajný...), mierky (veľký -malý) a farby	a) uvedomiť si vnútornú stavbu vonkajšieho obrysu b) pozorovať základy lazúrneho miešania farebných tónov pochopiť priestorové vzťahy videné v skutočnosti, prekrývanie predmetov a ich vzájomnú mierku	ENV OSR
2.2. Výstavba proporcií a tvarov v plošnom vyjadrení / základy proporčnosti v kresbe	žiaci následne modelujú hlavu podľa kresby a snažia sa uplatniť poznatky z kresby a doplniť ich o priestorové pozorovanie; merajú	a) artikulácia vlastného vyjadrovania, pochopenie prepisu b) výstavba tvaru na základe	OSR

	základné časti, porovnávajú ich a vymierané pomocné čiary nakreslia ako „lešenie“ (nejde o zachytenie podoby, len o evidenciu základných proporcií)	pozorovania, naučiť sa zásady vizualizovania a merania c) pozorovať z daného bodu, z rôznych bodov	
2.3. Variačné a permutačné cvičenia /odklon od schematickeho zobrazovania	žiaci sú motivovaní spracovať častý kompozičný motív iným (z hľadiska zažitých kompozičných schém netradičným) spôsobom; je možné dať zobrazeniu vtipné alebo smutné usporiadanie (kompozíciu)	a) rozhovor o tom ako zobrazujú (napr. krajinku: domček, slnko...) menší žiaci a akými rôznymi spôsobmi (z hľadiska kompozície) sa dá zobrazovať b) uvedomiť si rôzne možnosti umiestňovania zobrazení na ploche papiera	ENV OSR
3. Podnety výtvarného umenia / média, štýly, procesy, techniky, témy (2 hodiny)			
3.1. Alchymáž /chemické spôsoby otláčania, sťahovania reprodukcie	žiaci si vyberú obrazový materiál z časopisov a pomocou riedidla ho prenesú na čistý papier; môže sa stať východiskom ďalšieho komponovania	a) chemické kopírovanie (odtláčanie) technických obrazov b) pochopenie nových technických možností zobrazovania	OŽŽ MEV OSR ENV
3.2. Krajinomalba /základy problematiky /variácie krajiny v rôznych situáciách	malba krajiny; variácie v rôznych situáciách (požiar, víchrica, zemetrasenie, dážď, búrka, deň, noc, zima, leto, jar, jeseň ...) malba krajiny škvrnami, pointilistickou technikou (bodové dotyky štetca), kombinácie farebných škvŕn (miešanie farieb: žlté a modré škvŕny vytvárajú dojem zelenej)	a) krajina v okolí školy (podľa skutočnosti) b) krajina podľa fotografie c) krajina spamäti variovanie motívu, niektoré polohy môžu byť zadané učiteľom, ďalšie by si mal vymýšľať žiak	ENV OSR OŽŽ
3.3. Zátišie / základy problematiky / variácie svetla, farby, materiálov	malba zátišia z rozmanitých predmetov (geometrické, prírodniny, technické alebo netradičné predmety a pod.), ukladanie predmetov (hľadanie vzťahov a susedstiev z hľadiska tvaru, farby, mierky, významovej kategórie); pozorovanie a snaha usporiadať predmety podľa videného - aspoň rámcovo vystihnúť tvar, farbu, proporcie; dôraz na farebnosť a výraz celku	a) rôznorodé predmety; pozn.: zátišie treba zostaviť netradične, z predmetov tvarovo jednoduchých a pre deti atraktívnych	OSR
4. Výtvarné činnosti inšpirované dejinami umenia (2 hodiny)			
4. 1. Inšpirácia umením ďalekého východu (Čína, Japonsko), jeho materiálmi a štýlmi	konštrukcie papierových drakov, farebné riešenie, tvarové riešenie, materiálové riešenie	a) spracovanie krepového papiera, lakovaného papiera, b) kombinácia rôznych typov papiera,	MUV OSR

	kaligrafické pokusy, kaligrafia latinkou, vlastnými obrázkovými znakmi	c) origami, krčenie, strihanie, skladanie a) uvedenie si výrazu jednoduchých ťahov štetca b) uvedenie si prepisu pohybu – gesta	
5. Podnety fotografie (2 hodiny)			
5.1. Fotogram /alt.: maľba vývojkou a ustalovačom	žiaci laborujú s fotocitlivým papierom, vykrývajú plochy, ukladajú naň predmety a snažia sa komponovať ich „odtlačky“ optické „zázraky“, námetom je technologický proces, realizácia vyžaduje dostupné technické vybavenie ale zvýšený dozor (menšie skupinky žiakov)	a) oboznámenie sa so základným princípom tradičnej fotografie b) poznávanie výtvarných možností osvitu	MEV OSR
6. Podnety filmu a videa (2 hodiny)			
6.1. Filmový trik	žiaci vyrábajú kašírovanú kulisu z kartónu (drevo, mramor, kov); pomocou polystyrénu a kašírovania a farieb napodobňujú kamene, pohoria výroba príšery – z rôznych materiálov, deti pracujú v skupinách	a) kresba, (maľba, modelovanie) ľubovoľnou technikou; práca s fotografiou (z novín, časopisov), premaľby obrazov b) kašírovanie, asambláž	MEV OSR
7. Podnety architektúry (1 hodina)			
7.1. Žiaci navrhujú budovu v tvare ľudskej, zvieracej, rastlinnej postavy alebo časti tela	architekt ako technik a lekár; architektúra ako človek a ako živočích: kosti, žily a orgány, oči a ústa domu (manieristické fasády, Loosove vily), ukážky prenosu príkladov zo živočíšnej ríše do architektúry príroda ktorá vzdoruje geometrii a geometria, ktorá opravuje prírodu	a) uvedomovanie si vnútornej štruktúry tela, domu a mesta b) rozvíjanie technického myslenia c) skúmanie možností analógie a jej kritika d) rozvíjanie morálnych postojov: expanzia civilizácie kľúčové slovo: architektonická a mestská štruktúra	OSR ENV OŽZ
8. Podnety dizajnu (2 hodiny)			
8.1. Dizajn inšpirovaný organickými tvarmi a telesnými funkciami	žiaci navrhujú predmet inšpirovaný organickými tvarmi a výrazovosťou tela (vtákov, zvierat, chrobákov...)	a) „oživenie“ sveta predmetov - prenos tvarov (funkcií) tela na predmet (nástroj, stroj, prístroj) b) protéza - umelé krídlo (labka, zobák)...	ENV OŽZ
8.2. Dizajn inšpirovaný slovom (názvom)	žiaci navrhujú tvar predmetu inšpirovaný jeho názvom	a) hľadanie analógií názvov častí predmetov a tela (napr. oko, ucho, bruško, nožička, rúčka,	

		ručička, hlava ...)	
9.Podnety tradičných remesiel (2 hodiny)			
9.1. Drotárstvo /vytváranie z drôtu	žiaci odrôtovejávajú ľubovoľný predmet, vytvárajú drôtenú sieť, ktorú môžu ozvláštniť zadrôtovaním ďalších drobných predmetov, prírodnín a pod.	a) objavovať nové technické možnosti b) získať záujem o tradície ľudového remesla	MUV
10. Elektronické médiá (2 hodiny)			
10.1. Maľovanie prostredníctvom počítača	žiaci kreslia a vyfarbujú plochy, pracujú s farebnými prechodmi, dokážu použiť filtre a manipulovať s obrázkom v počítači; hrajú sa s bodom, líniou, škvrnou, tvarom; vyskúšajú si farebné transformácie; prostriedky a ich výrazové možnosti porovnávajú s klasickými postupmi	a) osvojenie si techniky kreslenia a maľovania v počítači b) získanie úplnejšieho pohľadu na výtvarné vyjadrovacie prostriedky prostredníctvom nového média	MEV OSR
11.Porovnávacie, kombinačné a súhrnné cvičenia (1 hodina)			
11.1. Porovnávanie výrazu toho istého motívu; syntéza krajiny a zátišia (portrétu...)	žiaci kreslia vybraný motív (napr. strom) podľa svojej zaužívanej schémy; následne kreslia podľa predstavy rôzne druhy stromov; potom kreslia tieto stromy podľa predlohy a sú upozorňovaní na charakteristické odlišnosti v stavbe aj v detailoch rôznych druhov (porovnávajú svoje schémy a kresbu podľa predlohy alebo skutočnosti); na záver kreslia stromy s výrazom (vo vetre, smutné, pyšné...)	a) nabúranie utkvých schematických typov zobrazovania b) objavovanie rozmanitosti tvaru a usporiadania v individuálnych predmetoch d) objavovanie individuálneho výrazu v zobrazovaných predmetoch	OSR
12.Podnety hudby a literatúry /synestetické podnety (2 hodiny)			
12.1. Divadlo /syntéza dramatického a výtvarného výrazu	žiaci vymyslia námet - scénu krátkeho divadla (tieňové, bábkové, prstohra...), postoje a gestá, dialóg (napíšu krátky scenár), vytvoria kulisy, kostýmy, masky, rekvizity; dôraz na divadelný priestor, svetlo, charakter postáv; možnosť del'by práce, kooperácia	a) transformácia časti známeho príbehu (rozprávky) – výber charakteristickej krátkej scény b) vlastný príbeh – krátka scéna c) pochopenie dramatického účinku svetla, priestoru, gesta, siluety, pohybu d) syntéza výtvarného a dramatického výrazu	MEV MUV OSR
12.2. Hudba ako obraz tónov, farebné tóny, farebné stupnice	žiaci si vypočujú stupnice tónov a podľa vlastného uváženia k nim priradujú farebné tóny; z nich vyberú príjemné a nepríjemné dvojice; molové a durové; namaľované stupnice sa pokúsia doplniť krátkym textovým	a) hľadanie vzťahu medzi zvukovými a farebnými tónmi b) spontánne hľadanie harmónií	MEV OSR

	komentárom		
13. Podnety rôznych oblastí poznávania sveta (1 hodina)			
13.1. Podnety vlastivedy: mapa	vlastná mapa; žiak si vytvára vlastné symboly, určuje topografiu terénu, prepisuje terén do vrstevníc a k mape pripraví komentár	a) fantastická krajina b) moja cesta do školy c) mapa pre blchu na psej hlave a pod.	MEV OSR PPZ DOV
14. Tradícia a identita / kultúrna krajina (1 hodina)			
14.1. Výtvarná reakcia na pamiatku (monument) obce	žiaci navštívia lokalitu, ktorú možno považovať za pamiatku charakterizujúcu obec alebo najbližšie okolie; kreslia ju, kreslia detaily, dosadzujú do nej historický príbeh; môžu vytvoriť jej jednoduchý model... vlastné výtvarné reakcie a komentáre, doplňenia a pod.	a) rozvíjanie vzťahu k pamiatkam a k histórii svojho najbližšieho okolía b) vlastný výtvarný komentár, uvedomenie si výtvarnej zaujímavosti pamiatky	MUV OSR PPZ
15. Výtvarné hry (3 hodiny)			
15.1. Zábavná koláž (montáž, asambláž, roláž, frotáž...)	žiaci si vymenia vlastné fotografie a vtipne ich kolážujú, rolážujú alebo montujú; žiaci si v daných časových intervaloch navzájom vymieňajú rozpracovanú kresbu (maľbu, grafiku) a zasahujú do nej (menia ju)	a) koláž z materiálov, z časopisov b) koláž zo zväčšených fotografií c) výtvarný komentár d) hra, vtipné komentovanie	OSR PPZ MEV
Legenda:	OSR – Osobnostný a sociálny rozvoj ENV – Environmentálna výchova MEV – Mediálna výchova MUV – Multikultúrna výchova DOV – Dopravná výchova OŽŽ – Ochrana života a zdravia PPZ – Tvorba projektu a prezentačné zručnosti		

Zoznam aplikovaných prierezových tém:

PT: 1. Osobnostný a sociálny rozvoj:

- Priateľstvo a jeho hodnota
- Medziľudské vzťahy
- Rešpektovanie názorov, potrieb a práv ostatných ľudí
- Inšpirácia v rozprávkových textoch na identifikáciu kladných a záporných vzorov
- Spolupráca a vzťahy v skupine
- Sebareflexia
- Pravidlá správania sa v galérii a v múzeu

PT: 2. Dopravná výchova-výchova k bezpečnosti v cestnej premávke

- Význam dopravných značiek
- Bezpečnosť na cestách

PT: 3. Environmentálna výchova

- Kladný vzťah k prírode
- Pomoc životnému prostrediu
- Hospodárenie s vodou
- Odpad v domácnosti
- Ochrana prírody
- Vzťah k prírode v minulosti a súčasnosti
- Vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím

PT: 4. Ochrana života a zdravia

- Výchova k bezpečnému správaniu
- Poriadok a čistota pri práci
- Bezpečné zaobchádzanie s materiálom
- Ochrana zdravia
- Bezpečné zaobchádzanie s elektrospotrebičmi

PT: 5. Tvorba projektu a prezentačné schopnosti

- Vytváranie výtvarného produktu v skupine
- Prezentácia svojich návrhov na riešenie úlohy
- Prezentácia hotového produktu vytvoreného samostatne alebo v skupine
- Organizácia práce na projekte

PT: 6. Mediálna výchova

- Negatívne a pozitívne vplyvy médií na svoju osobnosť
- Orientácia v mediálnom svete
- Pravidlá fungovania mediálneho sveta
- Vyhľadávanie informácií na internete
- Počítač – prostriedok na tvorenie výtvarného diela

PT: 7. Multikultúrna výchova

- Akceptácia rôznych etníc na Slovensku
- Porovnávanie zvykov rôznych regiónov
- Poznávanie a porovnávanie výtvarných diel na našom území aj mimo Slovenska

VÝKONOVÝ ŠTANDARD PRE 1.STUPEŇ

Žiak má po absolvovaní **primárneho vzdelania** mať tieto vedomosti, ovládať zručnosti a byť schopný zaujímať postoje:

Absolvent primárneho stupňa vzdelania sa naučil:

- základné vedomosti o farbách, charakteroch tvarov, textúr, základných priestorových vzťahoch,

- vedomosti o vlastnostiach a možnostiach používania výtvarných nástrojov a materiálov (ceruzky, fixy, štetce, nožnice, pastózne a vodové farby, suché a voskové/olejové pastely, mäkké modelovacie hmoty, podkladové materiály, jednoduchšie úkony vo výtvarných programoch počítača ...),
- základné vedomosti o vybraných artefaktoch predhistorického umenia, umenia starovekých kultúr, antického umenia,
- základné vedomosti o vývoji a hlavných kultúrnych typoch písma,
- základné poznatky o princípoch impresionistickej, surrealistickej a akčnej maľby, paketáže, land artu a niektorých formách body artu vyplývajúce z výtvarnej skúsenosti – znalosť vybraných charakteristických diel týchto smerov,
- znalosť základných maliarskych a sochárskych žánrov: krajinomaľby, zátišia, portrétu, sochy, reliéfu,
- prvé vedomosti o vzniku filmu – o pohybe obrazu, akcii, filmovej postave,
- prvé vedomosti o architektonickom priestore a tvare,
- vedomosti o krajine svojho okolia, obci, regióne a ich vizuálnych a estetických kvalitách (typy, tvary, kolorit, usporiadanie, prírodniny, prírodné a kultúrne reálie, remeselné tradície).

Žiak dokáže:

- tvoriť spontánne i cielene vedené stopy (faktúry) – cieľavedomé významové usmernenie gesta a akcie, za účelom výrazu (nezobrazujúceho, primárneho výrazu samotnej stopy alebo výrazu stopou zobrazeného motívu), realizovať rôzne typy stôp (rôzne druhy línií, škvŕn, odtlačkov, bodov, textúr) na ploche i v modelovacej hmote v závislosti od rôznych nástrojov, rôznych spôsobov ich použitia (prítlak, rýchlosť a smer pohybu, gesto, hravá aktivita a pod.) a rôznych materiálov (pastózna farba, tekutá farba, mäkký a tvrdý kresliaci materiál, rôzne druhy podkladu, rôzne modelovacie hmoty a pod.),
- vyjadriť plošný a priestorový tvar a obrys podľa fantázie, predstavy, i (voľne) podľa videnej skutočnosti – s nárokmi na približnú proporcionalitu, obsažnosť prvkov (detailov) a prevažne spontánny výraz; dokázať operovať s tvarmi (dopĺňať neúplné tvary, zmnožovať tvary kreslením voľnou rukou, kopírovaním, vytiahnutím podľa šablóny, hravo manipulovať s rozmnoženinou, priradovať príbuzné tvary, transformovať predmetný tvar na iný predmetný tvar, písmo na predmetný tvar, geometrický a organický tvar, skladať tvar z rozmanitých prvkov, konštruovať novotvar, narábať s pozitívom a negatívom tvaru - figúra a pozadie,
- vyjadriť lokálny farebný tón zobrazeného tvaru, predmetu vo vzťahu k videnej skutočnosti aj podľa predstavy a fantázie, zosvetlovať a stmavovať farebné tóny miešaním farebných hmôt, vytvárať farebné postupnosti, používať základné farebné kontrasty (kontrast svetlých a tmavých, doplnkových, teplých a studených farieb), materiálové kontrasty (tvrdý, mäkký materiál), kontrasty textúry povrchov (drsna, hladká, vzorovaná ...),
- komponovať – vedome umiestňovať tvar (motív) v rôznych častiach plochy formátu,
- vyjadriť rytmus a pohyb prostriedkami kresby, maľby, grafiky, priestorového vytvárania (objekt, model),
- vyjadriť základnú vizuálnu symetriu a asymetriu,

- zvládnuť základné operácie s mierkou / veľkosťou zobrazených tvarov (vzťah väčšie – menšie, vedľa seba – za/pred sebou); vyjadriť priestor prostredníctvom mierky zobrazovaných prvkov,
- pokúšať sa o štylizáciu (vlastné poňatie zobrazenia motívu).

Žiak dokáže:

- zvládnuť základné motorické úkony (narábanie) s rôznymi nástrojmi (ceruza, štetec, pero, fixy, uhlík, drievko, rydlo, nožnice, šablóna, špachtľa, valček a pod.),
- vytvárať stopy alebo tvary priamym telesným dotykcom (rukou, prstami,
- kresliť prostredníctvom linky a jednoduchého šrafovania,
- zvládnuť technické základy usporiadania a miešania farieb na palete i na obraze; vyfarbovať tvar, plochu viacerými spôsobmi prostredníctvom štetcového rukopisu (napr. šrafúra, pointilizmus, roztieranie, zapúšťanie,)
- zvládnuť jednoduché konštrukčno - technické úkony s materiálmi (krčenie, zohýbanie, trhanie, strihanie, skladanie, vrstvenie a pod.), spájanie materiálov v koláži a v asambláži (vkladanie, lepenie, spínanie, viazanie, drôtovanie a pod.,)
- zvládnuť jednoduché techniky otláčania (frotáž, dekalk, monotypia, papierorez, sádrorez linorez a pod.),
- zvládnuť základy modelovania predmetných tvarov, otláčania do modelovacej hmoty a jednoduchého odlievania reliéfu do sadry,
- zvládnuť techniku skladania a spájania priestorových tvarov (architektúr) z modulov (skladačka, stavebnica) a improvizovaných materiálov,
- zvládnuť základné operácie na počítači: typograficko - textové, s kresliacimi a maliarskymi nástrojmi (ceruza, guma, štetec, pečiatka, označenie výberu, základné filtre.)

Žiak dokáže:

- primerane veku pomenovávať postupy a výsledky vlastnej výtvarnej činnosti – motorické akcie, gestá a procesy (trhanie, krčenie, skladanie, strihanie, rezanie, lepenie, spínanie, drôtovanie, viazanie, vkladanie, balenie ... rôzne druhy kreslenia čiary, maľovania plochy, modelovania tvaru, jednoduchej grafickej tlače ...); schopnosť opísať jednoduché technické postupy a znalosť ich výsledného výrazu,
- primerane veku voliť motívy na vyjadrenie zadaných (zvolených) námetov,
- interpretovať psychickú charakteristiku výrazu zobrazeného motívu (smutný, veselý, nahnevaný, sklamaný, dráždivý, ľahostajný a pod.),
- vedome používať významové kontrasty motívov (napr. interpretácia zlého a dobrého tvaru, figurácie a pod.),
- kategorizovať predmety podľa základných znakov (veľkosť, farebnosť, účel, tvarová podobnosť, príslušnosť k významovej množine a pod.),
- priraďovať, zmnožovať, preskupovať, spájať a rozpájať prvky na základe zvolených kritérií
- cieľavedome umiestňovať zobrazované prvky vo formáte za účelom vyjadrenia príbehu (myšlienky), radenie vo vývojovom rade (pohyb, komiks, ilustrácia, filmová rozkresba),

- analyticko-synteticky posudzovať rozdielnosti a príbuznosti farieb (tónov a odtieňov), tvarov, materiálov, mierky,
- vedome hľadať a pokúšať sa charakterizovať synestetické vzťahy (farba a tvar voči tónom hudby, chutiam, vôňam a pachom),
- hľadať tvarové a funkčné analógie medzi živými organizmami a architektúrou, dizajnom.

U žiaka sa sformovali tieto postoje:

- otvorenosť voči experimentovaniu s farbou, hmotou, tvarom, technikou, postupom, motívom a témou,
- otvorenosť voči hľadaniu analógií (tvarových, materiálových, výrazových),
- v nižších ročníkoch spontánne výtvarné riešenia,
- náklonnosť k uvedenému hľadanie vlastných riešení, odklon od vyjadrovacích schém – inovovanie grafických stereotypov na základe podnetov fantázie a (primerane veku) vlastného názoru (myslenia),
- tolerancia voči rôznym typom vyjadrovania, vkusu iných ľudí, aktívny prístup ku svojmu prostrediu, citlivá reflexia jeho hodnôt – jeho poznávanie a pretváranie

STRATÉGIE VYUČOVANIA:

Vo vyučovaní výtvarnej výchovy na 1. stupni odporúčame v edukačnom procese použitie konkrétne týchto metód: reproduktívne metódy, aby si žiaci vytvorili zručnosti a návyky, metódy rozvíjania tvorivosti, metódy produktívne, heuristické metódy, výskumné metódy, analytické metódy, syntetické metódy, metódy slovné (metódy hovoreného slova, monológ, dialóg), metódy názorné (používanie ilustrácií, náčrtov, demonštrácia, modelovanie), praktické metódy (maľovanie, kreslenie, tupovanie, modelovanie, strihanie, trhanie, lepenie a iné...)

V širšom zmysle slova ako didaktické formy vyučovania výtvarnej výchovy môžeme použiť vyučovaciu hodinu v triede, vychádzku, exkurziu, vyučovaciu hodinu v počítačovej učebni. V užšom slova zmysle najčastejšie používame skupinové formy práce, ktoré zvyšujú kolektívnosť, humanizáciu a rozvíjajú aktivitu žiakov, učia pracovať v kolektíve. Ale aj samostatnú prácu, pri ktorej sa žiaci spoliehajú len na svoje zručnosti a schopnosti, tvorivosť. V niektorých prípadoch (vytváranie projektov, zhotovovanie jedného produktu) je na mieste využitie frontálnej formy práce, pri ktorej sa pracuje s celou triedou.

KRITÉRIÁ HODNOTENIA:

Na hodnotenie predmetu vychádzame s Metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy, ktoré schválilo MŠ SR pod č.: 2011-3121/12824:4-921 s platnosťou od 1.5.2011. Výtvarnú výchovu klasifikujeme. Hodnotiť žiaka a následne klasifikovať musíme komplexne, na princípe individuálneho prístupu k osobnosti a hľadať u žiaka iba dobré veci. Rozvíjame u žiakov správne sebahodnotenie i hodnotenie navzájom. Pri hodnotení a klasifikácii žiaka posudzujeme získané kompetencie v súlade so školským vzdelávacím programom.

UČEBNÉ ZDROJE:

Učebnica	Materiálne učebné prostriedky	Ďalšie zdroje
Učebnice	odborné publikácie k daným témam encyklopédie Edukačné DVD vyučovania výtvarnej výchovy materiálno-technické a didaktické prostriedky pomôcky k jednotlivým vyučovacím jednotkám	webové stránky (www.zborovna.sk)

Zodpovedná: Mgr Barbora Brodzianska